

Alexandrinum in eleemosynarum largitionibus, in exercenda justitia, cum pro causa monasterii ageretur, maxime strenuus. In molendinis, fluminibus, vinariis, armentis, gregibus, avibus ad usum fratrum sollicitus et optimus acquisitor. Magistris diversarum artium conductis fortissimo muro monasterium circumdedit. Officinas quæ ruinam nimia vetustate minabantur, refecit; pallia vero et cortinas albas, infulas, tabulas aureas, in singulis altaribus calices, cruces ampullas, coronas et pulpitem, ubi Evangelium legitur, et cætera aurea, et lampades diversas distinctas ordinibus, et cætera beneficia non possum verbis evincere.

Contigit autem eo in tempore quam episcopus Adelbero subtraxit beneficium solitum fratribus Gorziensibus; sed divina inspirante gratia Gorziam venit Joanne insinuante, et villam quæ quondam ad jus pertinebat monasterii, ipsis reddidit, quæ vocatur Warigis villa (*Varengeville*). Joannes autem ivit ad tyrannum Bosonem, filium Richardi principis Burgundionum, ut restitueret fratribus Gorziensibus prædia quæ injuste eis abstulerat; qui sibi primitus satis superbe respondit, et minas necis sibi imposuit: at ipse Joannes non pertimescens, sed viriliter contradicens, sibi multis discrimina latronum, nihil sibi tamen nocere queuntium, ad claustra rediit, statimque tyrannus arreptus gravi morbo, Gorziam misit nuntios, et cuncta ablata restituit. Fecit et petitiones multas beatus Joannes ab episcopo Adalberone, qui cum prius acquiescere nollet, postmodum visionibus sancti Petri territus, cuncta perficiebat. Post hoc sciendum, quoniam Adelberamum rex Saracenus Hispaniarum misit suos legatos ad Otthonem serenissimum imperatorem, amicitiam petens, sed contra fidem multa describens; ad quod missus est beatus Joannes abbas noster, ad prædicandum baptismum, et errorem commutandum. Iste enim fuit prudens in factis; bene arguit subditos, et monuit ut omnibus vitæ eorum temporibus semper regulam custodirent.

*Joannes junior successit post Joannem, in regimine quartus.*

Joannes a fratribus sancti Arnulfi postulatus ut eo-

rum pastor fieret, benignissime consensit. Statim eorum loci famam jam ubique celebrem, studio litterarum adeo nobilitavit, ut non solum ex proximis civitatibus, verum ex Saxonie atque Bajoarie partibus undecunque ad ejus magisterium quamplurimi confluerent, ex quibus nonnullos et vitæ merito, et sapientiæ excellentia post ad episcopatus aspiciem, vel ad regenda monasteria electos fuisse cognovimus. Inter coævos suos, et morum elegantia, et ingenio capax laudabilis eminebat. Hic denique piæ memoriæ Joannes inter perplura quæ intra gymnasium Sophiæ peregit exercitia, responsoria beatæ virginis et martyris Lucie authentica modulatione composuit, necnon et beatæ Glodesindis vitam cum officio nocturnali. Vitam vero antecessoris sui domni abbatis Joannis scribere aggressus, imperfectam immatura morte præreptus reliquit.

*Epitaphium Lodovici regis et imperatoris, filii Caroli Magni, qui in isto loco jacet.*

Imperii fulmen, Francorum nobile culmen,  
Erutus a sæculo, conditur hoc tumulo,  
Rex Lodovicus, pietatis tantus amicus,  
Quod Pius a populo dicitur, et titulo;  
Hildegart soboles Caroli Magni pia proles,  
In pacis metas, colligit hunc pietas.  
Rumelicum villam, quidquidque refertur ad illam,  
Arnulfo sancto contulit, huicque loco.  
Stirps a quo procerum regumque vel imperatorum,  
Quorum muneribus sistitur iste locus.

*Epitaphium Drogonis archiepiscopi Metensis, filii Caroli Magni, qui in isto loco jacet.*

Conditur hoc busto præsul Drogo, marmore sculpto,  
Spiritus in requie lætus ovat Abrahæ.  
Filius hic Magni Caroli fuit imperatoris:  
Vir pius et prudens, vir probitate cluens.  
Aulæ regalis moderator, pastor ovilis,  
Metis et Ecclesiæ vere pater patriæ.  
Hic præsul, præses, dominus, primasque cis Alpes,  
Ejus judicio paca fuit regio.  
Iste Glodesindis solemniter ossa levavit,  
Condigneque loco condidit eximio.

## SERMO DE S. CLODOALDO CONFESSORE

(Apud Mabill., *Acta*, Sæc. I, p. 134.)

Dies lætitiæ et gaudii adest præcipue vestræ urbi summa devotione celebranda, qua venerandus Christi confessor Clodoaldus [*S. Cloud*], vinculis corporeæ fragilitatis exutus, adire meruit gaudium æternæ beatitudinis, angelicis spiritibus sociatus, ut quorum munditiam tempore suæ mortalitatis studuit habere in terris, eorum consortio sine fine frueretur in cælis. Cui præstante gratia Salvatoris hodie factus est

de morte natalis; cui initium vivendi dedit finis vitæ; cui, ut Paulus, vivere Christus fuit (*Philip. 1, 21*); cui sine Christo vita non fuit. Merito ergo satiatur in bonis desiderium ejus, quia, dum in hac carne viveret, mundatum est ab omni iniquitate et malitia cor ejus. Digne jam versatur ejus vita mirabilis in memoria hominum, qui merito sanctitatis transiit ad gaudium angelorum. Merito et laudem sanctorum



virorum mandat nobis habere Scriptura divinitus inspirata dicens: Laudemus viros gloriosos qui vicerunt regna mundi; qui vicerunt non qui victi fuerunt. Non est enim contraria sibi Scriptura quæ dicit alio loco: *Non laudes hominem in vita sua* (*Eccli. xi, 30*). Quæ autem ante mortem propter incertos casus caducæ vitæ prohibet, post mortem jubet laudare. Modo securi laudibus extollamus ejus excellentiam sanctitatis, quando nec adulatio notat laudantem, nec elatio tentat laudatum. Laudemus post emensum periculum jam securum; laudemus victorem, sed postquam venit ad triumphum. Operum ejus merita jam in tuto posita securi magnificemus; qui galea spei et scuto fidei et gladio verbi Dei tandiu infatigabiliter contra antiquum hostem armatus incessit, quousque eo devicto ejusque pedibus prostrato meruisset accipere palmam æternæ remunerationis.

2. Illius ergo, quantum possumus, omni instantia vestigiis insistamus, quibus per arctam viam ad cæli latitudinem festinans quæcum sequeremur ostendit. Hodie optatam vocem laudabilibus operibus acquisitam audire meruit Salvatoris ore prolatam: *Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui* (*Matth. xxv, 23*). Acceptum enim talentum retulit geminatum. Jam per fidem gratia salvatur, gloriam Domini speculatur transformatus in eandem imaginem. Jam enim hiems pressurarum transiit, et imber tribulationum recessit; jam indissociabiliter æterno fonti inhærens, inebriatur ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis suæ potat eum Dominus et bibit perennem jucunditatem juxta sui capacitatem. Nec nostrarum obliviscitur miseriarum, cum semper claro intueatur lumine omnia videntem, et æquo jure disponentem ac moderantem. A summo usque ad imum statum creaturarum atque ex alta arce respiciens ima terrarum, reges tremendos, quos innumeri populi metuunt, cernit velut exsules tyrannos. Miseratusque errores humanos clamat compatiens affectu miserantis: O infelices et miseri cives, qua itis? non est hæc via quæ ducit ad patriam, sed quæ ducit ad impia tartara. Redite, prævaricatores, ad cor, relinquitte vias erroris, et vivetis. Quid extra quæritis obtusi cæcitate mentis, intra vos positam perpetuitatem beatitudinis? si bene quærere vultis, intra vos quærите, ibi invenietis, ubi invenit qui dixit: *Hæc recordatus sum et effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei in voce exultationis et confessionis* (*Psal. xli, 5*), ubi est vera lux luminis, quam non possunt fuscare tenebræ erroris. Hanc quicumque videre meruerit, candidos solis radios negabit. Ibi invenietis et audietis Christum dicentem: Ego sum lux, ego sum via. Sed si aurem cordis apposueritis, prophetam longe ante novæ gratiæ tempora præconantem, et post tergum monentem: *Hæc via, ambulate in ea, neque ad sinistram declinantes* (*Isai. xxx, 11*). Hæc via, de qua procul aberrasti et latus es tibi ipsi regio egestatis,

A quando dissipasti patrimonium quod dederat dulcis Pater; porcos pavisti, et de Hierusalem descendens in latrones incidisti, qui etiam despoliaverunt te, et plagis impositis abierunt semivivum te relinquentes. Sed non reliquit miseriam tuam misericordia Samaritani illius qui factus est nobis sapientia a Deo, et justificatio et redemptio, qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus. Qui dicit nobis: Currite, et ego perducam. In qua justitia viventes, positi sumus in via ad patriam redeunt, et ad Hierusalem cælestem quæ ædificatur ut civitas remeantes, cujus participatio est in idipsum. Quam denuntiat Apostolus liberam et matrem omnium nostrum, cujus civitatis conditor et artifex Deus. Quæ, ut in Apocalypsi legitur, *non eget lumine solis, sed Dominus Deus illuminat eam, et lucerna ejus est Agnus* (*Apoc. xxi, 23*). Cui suspiramus nolentes exspoliari, sed supervestiri ut absorbeatur quod mortale est a vita.

3. Sed in hac justitiæ via, qua imus, plurimæ insidiæ et laquei ingeruntur nobis a desertoribus ejusdem sacræ militiæ angelis Satanæ, quibus Deus peccantibus non pepercit, ut ait Petrus, sed rudentibus inferni detractos in tartarum, in judicio magni Dei cruciandos reservavit. Quare sicut leo rugiens circumcumeunt, quærentes quem devorent, ut a via veritatis abstrahant. Contra quos bellum inexorabile nobis est agendum, quia non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in cælestibus. Ne ergo deficiamus in eorum conflictu, et capiamur eorum laqueis, paratur nobis mensa in via ejus nostræ peregrinationis, variarum opum referta deliciis, omne habens delectamentum et suavitatem omnis saporis. Sed præfinita et præscripta est lex omnibus accumbentibus. Ad mensam magnam, inquit, sedisti (*Eccli. xxxi, 12*), considera quæ apponuntur tibi, sciens quoniam talia te oportet præparare. Ecce autem e latere hinc inde palam, hinc inde plurimæ latenter insurgunt vanitates et mortiferæ suavitates et delectationes. Sed quid dicit Psalmus? *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non sicut lex Dei* (*Psal. cxviii, 25*), quæ dicit: *Nolite diligere mundum neque ea quæ in mundo sunt, quia omne quod in mundo est concupiscentia oculorum et superbia vitæ* (*I Joan. ii, 15, 16*). Continete ergo vos ab immani feritate superbiæ et ab inertii voluptate luxuriæ et a curiositate falsi nominis scientiæ. Videte ne decipiâmini nec fallamini. Optimum est enim gratia stabiliri cor, non escis quæ non profuerunt ambulatibus in eis. Nolite vobis inaniter promittere diuturnitatem vitæ. Quæ est enim gloria vestra? Vapor est ad modicum parens, deinceps exterminabitur.

4. In hac via ambulantes tenete justitiam; quam cum nobis proposuisset Salvator servandam, tria tantummodo in executione ejus prosecutus est, orationem scilicet, eleemosynam et jejunium; in oratione monstrans omnes regulas sancti desiderii. Tota enim



vita veri Christiani sanctum est desiderium; in eleemosyna omnem benignitatem et beneficentiam ostendens in dandis beneficiis et ignoscendis in se delictis ab aliis commissis, quamprimum a semetipso debet omnis accipere. Scriptum est enim: *Miserere animæ tuæ, placens Deo (Eccli. xxx, 24)*. In jejuniis vero insinuans omnem corporis castigationem, quæ fit maxime in cunctis passionibus animæ comprimendis. Attendite quasi in præsentis posito patronum vestrum monentem vos, et ad percipienda exhortantem perpetua præmia: Estote sicut et ego; Nolite causari de fortitudine, unde ego potui, et vos, si vultis, potestis. Neque enim a me ego quidquam potui; posse vero meum ab illo fuit qui dixit: *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv, 5)*. Si qui ergo estis qui ad perfectionem tenditis, perseverantiam in bonis operibus a Patre luminum quotidianis precibus poscite, atque hoc agendo confidite non vos esse alienos ab electione electorum, quos elegit ante mundi constitutionem, ut essent sancti et immaculati in conspectu ejus. Absit autem a vobis ideo desperare de vobis, quia spem vestram in illo habere jubemini et non in vobis. Maledictus enim omnis qui confidit in homine et a Domino recedit corejus. Benedictus autem vir qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus, quia bonum est confidere in Domino. Quid vero adhuc in peccatorum damnabilium remoramini delectatione? apprehendite saluberrimam salutem et disciplinam, et servite Domino in timore, et exultate ei in tremore. Et nolite præsumere de vobis, nec velitis gloriari quasi de operibus vestris; sed qui gloriatur, non in se gloriatur, sed in Domino qui dedit vobis et velle et posse. Cui dicimus cum propheta: *Omnia opera nostra operatus est in nobis (Isai. xxvi, 12)*. Et ideo in nullo est gloriandum quando nostrum nihil est, quia non est in potestate nostra cor nostrum et nostræ congregationis, sed a Domino gressus nostri diriguntur, ut viam ejus velimus. Hoc crediderunt, hoc egerunt quicumque ab initio Deo placuerunt.

5. Hoc et iste sanctus Pater noster indubitabiliter credidit, et verbis docuit, et usque ad finem suis operibus servavit. Neque enim aliter posset esse sanotus, cujus prosapiam generis, quamvis bene nota sit omnibus, vobis huic paginæ duxi inserere et ab ipsa ejus pueritia insignem pietatem et morum probitatem narrare. Traxit autem genus ab alto sanguine regum. Cujus avus Clodoveus regnum Francorum nobiliter regens, pulchre disponens et ordinans, cum Parisius cursu vitæ suæ expleto finem vivendi fecisset, reliquit in regno conjugem vocabulo Clotildem, cum tribus filiis Clothario videlicet, Childeberto, atque Clodomero, quibus dispositis portionibus divisit monarchiam sui principatus. Sed Clodomerus genitor hujus sancti confessoris Clodoaldi, cui sorte cesserat Burgundia, non multo post defunctus, et ipse tres reliquit filios. Quorum unus vocabatur Theodaldus, alter Gontarius, tertius vero isdem Clodoaldus. Quos regio more et

A cultu nutriebat et instituebat eorum avia jam diu regina, cupiens eos loco filii in fastigium sublimare regni. Sed spe sua frustrata est fraude filiorum de innocentium cæde tractantium. Denique cum Childebertus resideret Parisiis, suasu antiqui serpentis instigatus, ut regnum fratris defuncti invaderet et injuste possideret, cum germano factionis et scelestis sui particeps, mittens clam accersivit fratrem Clotharium, qui tunc temporis Suessionis urbe morabatur; flagitans quatenus Parisius venire celeriter non differret, ut una positi commodis et utilitatibus sibi congruentibus insisterent, ut regnum germani qui tunc vita excesserat, inter se dividerent; filii vero illius velut imbellis manus infantilis ætatis, aut gladio necati, aut certe plebeio tegmine obscurati atque obumbrati manerent. His ille auditis ruptis horarum modulis celerrime advolavit. Sparse-  
B rat autem subdole præfatus Childebertus falsos rumores in aures populares, ob hoc solummodo mutuum colloquium habere voluisse duos fratres, quatenus filios fratris suos nepotes facerent regnare pro patre. Unde et celerem nuntium dirigunt ad matrem, quæ Parisius erat ea tempestate, rogantes eam ut pueros mitteret sine dilatione, ut ab eis mitterentur, vel sublimarentur in regnum patris. Regina vero hilaritate perfusa, ignara doli et simulationis, confestim misit pueros plurimis obsequiis fultos, et caterva puerorum illis famulantium stipatos, prorumpens in hæc verba: Non me reputo amisisse filium, si istos parvulos videam in regno ejus constitutos. Mox vero ut ad patruos venerunt, a sibi  
C obsequentibus et nutritoribus separati sunt; atque ex industria procuratur truculentissimus nuntius, nomine Archadius, qui pergens ad matrem ferret evaginatum gladium et forcipem. Mox vero ut venit, juxta præceptum dominorum, ostendit reginæ signa terroris et perculit eam terrore gravis nuntii, dicens: O gloriosa regina, filii tui domini nostri magnopere scire volunt quid de pueris censeas agendum, et volunt sibiocius nuntiari, utrum tonso capite velis eos vivere, an gladio vitam præsentem terminare. Hæc illa audiens intolerabili animi dolore sauciata, velut in extasi raptâ, ignorans nimia tristitia quid diceret, ait: « Satius duco, et melius mihi videtur eos vitam hanc morte finire, quam incisus crinibus viventes degeneres et ingloriosos videre.» Sed ille perversi animi homo qui tam execrabile ac durum detulerat mandatum, non pertulit tandiu subsistere, donec regina sedata mente poscenti congruum daret responsum; sed rediit celeriter, nuntians matrem decernere quod ipsi de pueris instituerant agere.

D 6. Mox ergo unum apprehensum Clotharius puerum elisit in terra, defixoque in latere ejus cultro crudeliter interfecit. Quo vociferante frater ejus pedibus Childeberti prosternitur, apprehensusque ejus genibus, cum lacrymis aiebat: Succurre, piissime pater, ne ego peream sicut periit frater meus. Flexus vero ad misericordiam Childebertus, et respersa lacry-



nis facie, ait. Peto, frater charissime, ut concedas mihi hujus vitam tua benignitate, ut non differam quæ jusseris pro ejus vita dare. Ille vero conviciis eum adorsus, et commotus amaritudinis felle: Nisi istum cito a te repuleris, pro eo morieris. Qui statim eiecit a se puerum madidum lacrymis, non ferens animositatem fratris. Sed ille, ut immanior immanissimo, non gerens pœnitentiam jam a se patrati sceleris, hunc quoque sicut priorem vita privavit, immemor futuri judicii et æterni ignis. Tertius autem ad simile exitium quærebatur Clodoaldus, sed non potuit reperiri, nutu Dei omnipotentis protectus, et auxilio virorum fortium de manibus crudelium liberatus. Quorum etiam ope adjutus, hæres patris solus est institutus a patre, extinctis duobus tratribus, qui male blandientis sæculi inanem felicitatem velut immanem naufragium magis vitare studuit, et ad æterni Regis misericordiam pertingere misericordiæ operibus insistendo, quam sub regio nomine terrenæ prosperitatis deviare a patria æterni Patris. Repente itaque regalem pompam despicit, sordent illi fulgurantia auri argentique metalla, contemnitur pulchritudo gemmarum, vestes auro textæ et holoserice respuuntur. Interea cor ejus instituebatur et formabatur divinis institutionibus, ut vilescerent illi omnia quæcunque videntur temporalia, et quæcunque nonnulli homines pro ingenti deputant lucro, jam sorduerant viro sancto, et maximo deputantur detrimento.

Sacrorum frequenter fruebatur lectione librorum, quorum sensus mysticos animi acumine et alacritate intuens atque intellectu discernens, pascebatur sacri verbi edulio et lambebat dulcia mella. Quam dulcia, inquit, faucibus meis eloquia tua, super mel et favum! (*Psal. cxviii, 3.*) in divina laude choris psallentium magis volebat interesse, quam illecebrosa verba virorum illicite audita percipere, Patrimonium namque suum quod illi jure hæreditario obvenerat a patre ditissimo, laudabili liberalitate indigentibus curabat distribuere, non surdus auditor neque segnis exsecutor Dominicorum præceptorum. Ubi cum quidam dives quæsisset consilium a Domino æternæ vitæ percipiendæ, et ille proposuisset mandata veteris servanda legis, atque ille respondisset omnia illa se custodisse, dixit: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes et da poperibus, et habebis thesaurum in caelo, et veni, sequere me* (*Matth. xix. 21*). Sed non iste sicut ille tristis recessit. Nunc vero illic scriptum quia *hilarem datorem diligit Deus* (*II Cor. ix, 7*). Propterea corpusculum quod regio culta in bysso et purpura enutritum fuerat, vilis indumenti asperitate domabat; et qui dudum dormire in pluma præ nimia teneritudine nesciebat, super sudam humum tectus cilicio dulcem somnum capie-

(1) Non confundendus cum Severino abbate Agauensi, qui ante Clodoveum obiisse videtur.

(2) De eo ita Gregorius Turon. in lib. III, cap. 18: « Clodoaldum comprehendere non potuerunt, quia per auxilium virorum fortium liberatus est. Postpo-

bat, castigans juxta Apostolum, scipsum, et servituli subjiciens (*I Cor. ix, 27*) in fame et siti, in frigore et nuditate. Omnesque terrenarum rerum delectationes a corpore et animo gratia Dei se præveniente et subsequente resecans, salagebat, juxta eundem Apostolum, dives fieri in operibus bonis, ac thesaurisare sibi fundamentum bonum in futurum, et vivere in hoc sæculo juste et pie, ut apprehenderet veram fidem (*I Tim. vi, 18*). Quæ retro sunt oblitus quidem, in ea vero quæ ante sunt extensus currebat ad palmam supernæ remunerationis, cupiens comprehendere Christum, a quo jam ejus misericordia erat comprehensus. Sed et variarum contemnens delicias escarum, in agone isto theatri vilioris et grossioris cibi esu sustentabatur potius quam reficiebatur.

8. Et ut peritus et doctus negotiator mercimonium suum studens ampliare, parvipendebat vilem et abjectam rem dare et pretiosam emere. Qui reperiens bonam margaritam et thesaurum absconditum in agro divinarum Scripturarum dedit omnia quæ habere poterat, nihil sibi reservans et comparavit. Præ amore dulcedinis et claritatis illius repente viluerunt quæ prius dulcia et jocunda videbantur, et æstimata sunt ut stercora. Contemnitur mundus fallacia et deceptione plenus, desiderantur habita, congregata sparguntur in necessitatibus indigentium, ut justitia ejus maneret in sæculum, cornu ejus exaltaretur in gloria. Deinde ex integro certans exspoliare veterem hominem cum actibus suis et induere novum, cum qui renovatur interius secundum imaginem ejus qui creavit eum, abiit ad beatum Severinum (1), qui in cella reclusus contemplationi divinæ pro viribus se vere plurimorum vociferabatur, poscens ab eo sibi habitum sacræ religionis imponi, in vultu quoque, manu ejus immutari per tonsionem capillorum (2). Cujus devotam petitionem præfatus desideranter curavit implere, intuens eum divino amore plurimum fervere. Sumpto itaque sanctitatis cingulo et sacro militiæ indumento, velut propugnator fortis intra castra æterni Regis, non trepidat divina potentia adjutrice cum callido hoste singulare certamen inire. Cujus validas vires ideo fortiter fregit, quia ex toto operibus et pompis ejus renuntiavit, eligens squalore et inedia pro adipiscendis supernæ felicitatis gaudiis momento temporis affligi, quam pro momentaneis illecebrosis quo delectationibus perpetuis tormentorum incendiis concremari.

9. Igitur postquam thesaurorum copiam, invisibili modo præceptum secutus Salvatoris, in cœlesti thesauro reposuit, postquam agrorum et vinearum possessiones suis cultoribus monasteriis atque ecclesiis Christi perpetuo profuturas testamento firmavit, terram se computans et cinerem, et vilem se statuens

situm regnum terrenum, ad Dominum transiit, et sibi manu propria capillos incidens clericus factus est, bonisque operibus insistens, presbyter ab hoc mundo migravit. »



in oculis suis, esset pretiosus in dei oculis delibavit apud se plausus hominum sibi faventium, et opus præclarum tantummodo divino amore patratum vanis et humanis laudibus extollentium devitare et declinare, et regionem longe positam quæ Provincia (*la Provence*) nuncupatur adire, ut ibi quasi ignotus in cæpto proposito posset Deo servire. Sed quia non potest lucerna latere, possunt eam tenebræ obscurare, cum eas suo corusco lumine noverit pelleret et fugare, positus in eadem regione magno emicuit virtutem fulgore. Deinde precibus fugabat dæmones de obsesibus corporibus, aperiebat ora mutorum, reddebat cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, et cunctis ex fide poscentibus Dei clementia impetrabat opem sanitatis.

10. Sed nec illud duco tegi silentio quod claruit ejus dono. Cum in parte præfatæ regionis construeret domum orationis, pauper quidam venit et elemosynam ab eo sibi dari poposcit. Vir autem Dei, cum in præsentem non haberet quod indigenti daret, cucullam qua induebatur dedit. Qua pauper accepta recessit, et in domum cujusdam fidelis hospitandi gratia venit. Qui cum se post cibum et potum sopori dedisset, magna jam transacta parte noctis, paterfamilias de nocte surrexit, ac domum suam claro lumine splendens vidit: qui illico suæ conjugis excitatæ a somno narrare curavit. Illa autem rem inusitatam intuens dicit: Aliquid muneris divini peregrinus hic, qui a nobis susceptus est, secum detulit. Qui mane ab eis requisitus retulit qualiter cucullam loco muneris a sancto viro acceperit. Quod factum in illo loco in laude omnipotentis Dei vulgi ore circumquaque est diffamatum, et celebri sermone vulgatum.

11. Talibus charismatum donis a sancto Spiritu honoratus revertitur Parisius. Cui urbi jam continuo gaudium sit Deo gratias agentium pro ejus reditu, quorum olim corda nimium fuerant de ejus abscessu mœsta. Excipitur itaque mira exsultatione populo-

(3) Eusebius Saffaraco successit anno circiter 551 prævitque S. Germano, ut docte probat Carolus le Cointe ad illum annum num. 4, constatque ex Vita S. Droctovei abbatis num. vi.

(4) Novigentum, *Nogent* duobus milliaribus infra

rum et dignus sacerdotio acclamatur voce cunctorum. Quem Eusebius (3) ejusdem urbis episcopus ordinavit presbyterum, annuens voci clericorum et precibus Parisius morantium, dignum judicans ut qui jam semetipsum exhibuerat hostiam vivam, placentem Deo per contritionem et devotionem mentis, constitueretur minister salutaris et vivifici sacramenti; ut quos verbo et operibus abstrahere conabatur a Satanæ faucibus, ab eodem truculento hoste ereptos reficeret divinis dapibus, Condidit præterea monasterium in loco cujus olim vocabulum fuit Novigentum (4), nunc ob insigne ejus meritum sanctitatis vocatur monasterium sancti Clodoaldi; cujus et nomine pollet et merito, quod et sufficiens ditavit terrenis opibus, et congrua habitacula sibi et servis Dei secum morantibus, sed in reliquum ævum successu generationum pro salute animarum suarum Deo militaturis ædificavit, atque matri ecclesiæ ejusdem civitatis, videlicet sanctæ Mariæ perpetuo habendum testamento delegavit. Ubi etiam ipse statuens prætolari terminum vitæ suæ cum plurimis quos metus gehennæ terruerat et cælestis patriæ amor animaverat, ascensiones in corde suo disponens in hac lacrymarum valle, cupiebat de virtute in virtutem ascendere, insistens orationibus, jejuniis, elemosynis, vigiliis, divinis lectionibus, ut mereretur Deum deorum videre in sion. His igitur exercitiis divina gratia præditus, ex revelatione divina scire meruit vitæ suæ transitum; cujus ultimam horam lætus præstolabatur cupiens dissolvi et esse cum Christo. Migravit ergo a corpore septimo Idus Septembris, recipiens coronam meritorum, quam et reddidit illi Dominus pro laboribus justus iudex. Cujus corpus in eadem cella summo honore humatum est, ubi suffragantibus ejus meritis completur votum ex fide petentis, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui potestas, honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Lutetiam Parisiorum ad Sequanam fluvium visitur, nunc S. Clodoaldi Oppidum vocitatum, vulgo *S. Cloud*, in cujus ecclesia collegiata, destructo jam pridem monasterio, ipsius sancti corpus asservatur.

## LIBELLUS

### DE SUCCESSORIBUS S. HIDULPHI IN VOSAGO

(Apud D. Calmet, *Histoire de Lorraine*, Preuves, p. XLIX.)

#### CAPUT PRIMUM.

Penultimo interea jam memorati domni abbatis Leutbaldi anno, ab incarnatione vero Domini nostri Jesu Christi septingentesimo tertio, venerabile corpus sancti Bonifacii martyris ablatum Treviro-

(1) Alias *Salodurum*, oppidum Helvetiæ, Gallicæ *Soleure*.

rum populo, divinitatis ope illatum est Mediano cœnobio. Sicut enim Victor et Ursus cum aliquot castrum Solodorum (1), beatus Gereon cum suis etiam trecentis decem et octo, Mauri quoque quingenti Agrippinensem coloniam: sic et hic pretiosus